

KAMARÁS KATALIN

kémikus

1953-ban született Budapesten. Szülei orvosok voltak: édesanyja laboratóriumi szakorvos, később a magyar humángenetikai kutatás egyik megteremtője, édesapja a magyar gyermekkardiológia meghatározó személyisége. Az egyetemen vegyész szakon tanult, de vonzódott a fizika felé, és szenvedélyesen érdekelte a nyelvtanulás és az utazás is. Szerencsére hamar kiderült, hogy mindezt a kutatói hivatás nagyszerűen ötvözi. Már csak kutatói állást kellett találni, s ez óriási szerencsével a KFKI Szilárdtestkutató Intézetében sikerült. Munkahelye azóta nem változott, a szobája is alig, de az intézmény neve többször is. Az ELTE-n doktorált fizikai kémiából 1979-ben. A fizikai tudomány kandidátusa fokozatot 1991-ben, a fizikai tudomány doktora fokozatot 1996-ban szerezte meg. A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen 2001-ben habilitált.

Tudományos érdeklődése kezdettől fogva új, különleges tulajdonságú anyagok előállítására és spektroszkópiai vizsgálatára irányult. A Szilárdtestkutató Intézet nagyszerű elméleti és kísérleti kutatókból álló környezetében erre számos lehetősége nyílt, de arra is hamar ösztönözték, hogy saját érdeklődésének és kémiai képzettségének megfelelően bővítse a csoport tevékenységét. Az optikai spektroszkópiát először külföldön gyakorolta és tanulta, majd lassanként itthon is kialakított egy elsősorban infravörös spektroszkópiával foglalkozó laboratóriumot, amely szilárd testek, köztük apró kristályok vizsgálatára szakosodott.

Számos publikációja született a legkülönbözőbb anyagcsaládok optikai spektrumaival kapcsolatban: egydimenziós szerves anyagok, töltéssűrűség-hullám-rendszerek, magas hőmérsékletű szupravezetők, szerves világító diódák, fullerén szerkezetek és szén nanocsövek szerepelnek az általa vizsgált anyagok között.

Kezdetben úgy gondolta, a tudományos pálya egy nőnél nem fér össze a családalapítással, de egy Nagyon Különleges Személy időben meggyőzte az ellenkezőjéről. Közösén két fiúgyermeket

neveltek fel, az idősebbik az EU apparátusa felé kacsintgat, és reményei szerint néhány éven belül meg fogja oldani a világ összes olyan problémáját, amelyet a tudománynak eddig nem sikerült.

Gyerekként mi volt az első elvégzett kísérlete?

Réz-szulfátot elektrolizáltam a fürdőszobában, lapos elemmel. Később édesanyám munkahelyén, a kórházi laboratóriumban játszottam a fotométerekkel – általában hagytak, mert tudták, hogy se a biológiai jellegű minták, se a betegek iránt nincs különösebb affinitásom, tehát nem fogok kárt tenni bennük.

Ki segítette leginkább a karrierjét?

Édesanyám, dr. Osztovics Magdolna, és aztán sok mindenki, akitől tanultam: Kiss Zsuzsanna a Radnóti Gimnáziumban, Török Ferenc és Ruff Imre az ELTE-n, Grüner György és Zawadowski Alfréd a KFKI-ban, David Tanner Floridában. Szerencsés vagyok, mert a segítőkészség és a jó hangulatú együttműködés szinte minden kutatóhelyre jellemző volt, ahol megfordultam.

Kinek a diplomása szeretett volna leginkább lenni?

Török Ferencé; nála dolgoztam is. Ruff Imre volt a nem várt kellemes ráadás. Sajnos, ma már egyikük sem él.

Melyik cikk vagy előadás hatott leginkább karrierjére?

Szent-Györgyi Albert „Az elektronok szerepe az életjelenségekben” címmel tartott 1975 körül egy frenetikus sikerű előadást a Gólyavárban. Főleg azt értettem meg belőle, hogy sose késő valami újat tanulni.

Melyik könyv hatott legjobban tudományos pályájára?

Eve Curie: Madame Curie. Úgy gondolom, ezt kötelezővé kellene tenni az EU alsófokú oktatási intézményeiben, ha növelni akarják a nők részvételét a tudományban. Nemkülönb a magyar ajkúaknak Kertész Erzsébet tudós nőkről (Szofja Kovalevszkaja, Hugonnai Vilma) szóló regényeit is.

Jelenlegi munkájában mi a legnagyobb sikerélmény, mi a legnagyobb frusztráció?

Sikerélmény, ha úgy érzem: megértettem valamit vagy ha mással sikerül valamit megértetnem. Ezért tanítok az egyetemen is.

A frusztrációt a külső körülmények okozzák, elsősorban a tudományfinanszírozás iszonyatos elbürokratizálódása, ami egyértelműen kontraproduktív. Különösen frusztráló, hogy a fiatal kollégáknak – rajtam kívül álló okokból – nem tudok kiszámítható jövőképet nyújtani.

Melyik könyv van jelenleg az éjjeliszekrényén?

Umberto Eco: A Foucault-inga.

Általában mit nem szeret egy cikkben?

Ha érthetetlen – akár nyelvi, akár szakmai igénytelenség miatt.

Mi volt a legjobb tanács, amit valaha kapott?

Egy kollégám íróasztala fölött láttam: aki ma nem tud tanulni a munkától, holnap nem tud dolgozni a tudatlanságtól.

Mivel foglalkozott volna, ha nem a kutatást választja?

Nem az volt a dilemmám, hogy kutató legyek-e vagy sem, hanem az, hogy természettudományt vagy nyelveket tanuljak-e. Arról is álmodoztam, hogy elfelejtett, egzotikus kéziratokat tanulmányozzak egy eldugott könyvtárban. A családom szerint tökéletes bürokrata lennék; ki is használják, ha adóbevallást vagy vízumkérelmet kell kitölteni helyettük.

Érez-e késztetést arra, hogy tanuljon valamit, aminek nincs azonnali vagy gyakorlati értéke?

Persze; elsősorban több nyelvet szeretnék tudni annyira, hogy irodalmat is tudjak olvasni.

Mi az, amit Ön szerint a nagyközönségnek föltétlenül tudnia kellene a tudományról?

Hogy nemzetközi, és együttműködésen alapszik.

Ön egy repülőgépen két olyan kutató mögött ül, akik ugyanarra a konferenciára utaznak, és az Ön kutatási eredményeiről beszélgetnek. Mit tenne ilyenkor?

Bemutatkoznék, és jókat társalognánk ott is, meg a konferencián is. Mi másra való a tudomány?

Mi lenne az a találmány vagy innováció, ami legjobban javítaná életét?

Az önjáró száraz-nedves porszívó, ami mindenhova bemászik.

Melyik tudományterület érdemelne több anyagi és erkölcsi támogatást?

Tudom, eretnek nézet, de – szerintem – a támogatást embereknek és nem területeknek kellene adni, és meg kellene bízni a kutatói intuíciójában.

Melyik irodalmi személyt alkalmazná szívesen postdokként?

Aromót, a fékezhetetlen agyvelejű nyulat, mert a mozgékonyására és a humorérzékére nagy szükségem lenne.

A tudományban miről gondolja, hogy közvetlenül a „küszöbön” áll?

Ha egy felfedezést meg tudnék jósolni, az már nem lenne felfedezés. A közeljövőben az atomi felbontás hozhat áttörést a szerkezetvizsgálatban, spektroszkópiában.

Melyik nyelven publikálna szívesen az angolon kívül?

Néha magyarul is szoktam...*

Véleménye szerint melyik a legaktívabb évtized egy kutató életében?

Jaj, ne kérdezzenek ilyet és főleg ne adják tovább a finanszírozóknak... Mindenki el tudja dönteni utólag, melyik volt a legjobb tíz éve.

*L. Természet Világa, 1992. 3. szám

Megjelent: Természet Világa 2004 december